

A photograph of an elderly woman with short, curly white hair and glasses, wearing a light blue patterned shirt. She is looking intently at a box filled with microfilm reels. The setting is a library, with bookshelves and another person working in the background. The lighting is warm and indoor.

Metodologie v ISK

Historie a úvod do problematiky

19. září 2014

O čem to dnes bude?

- Věda a vědecké poznávání
- Typy výzkumů
- Co je ISK za vědu?
- Historie výzkumů v ISK

A futuristic, brightly lit hallway with a central staircase and a glowing orb in the distance. The hallway is composed of white walls and ceiling, with recessed lighting. The floor is a light blue color. The staircase is made of white steps with dark metal railings. In the center of the hallway, a large, glowing, textured orb is suspended in the air. The overall atmosphere is clean, modern, and high-tech.

**Jak se liší věda od každodenního
poznávání?**

Jak poznáváme?

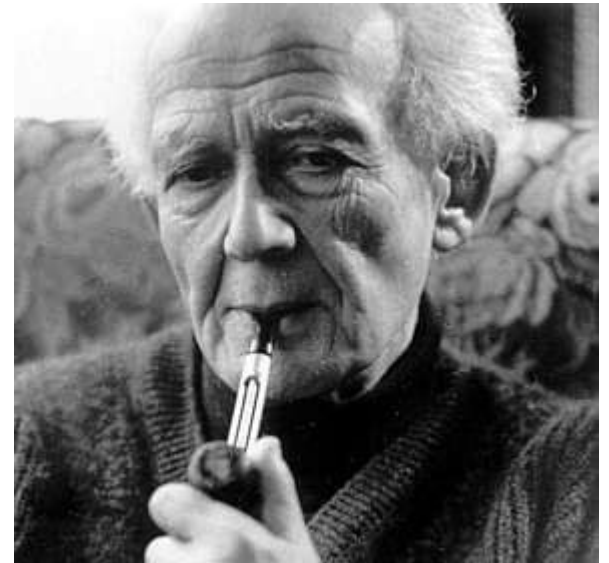
Metody poznávání dle Peirce:

- Metoda tradice
- Metoda autority
- Metoda a priori
- Metoda vědy

"...je nutné, abychom našli metodu, pomocí níž lze určit naše názory ne něčím lidským, ale pomocí nějakého pevného bodu mimo nás ... metoda musí být taková, aby konečný závěr každého člověka byl stejný. Taková je metoda vědy...."
(The Fixation of Belief, 1877)

Věda vs. „zdravý rozum“

- **Zodpovědný diskurz**
(konceptuální schémata, teorie, empirické ověřování)
- **Rozsah pole** (za každodenní individuální zkušenost)
- **Osmyslnění lidské reality**
(za vztahy mezi jevy – sítě závislostí, ne individuální aktéři)
- **Oddůvěrnění důvěrného**
(zpochybňování rutiny, kritické myšlení)

Z. Bauman, Myslet sociologicky

Vědecké poznávání je...

- předmětné
- systematické
- empirické
- kritické
- kontrolovatelné
- reprodukovatelné
- a sociálně podmíněné...

Druhy výzkumu I

- **Orientační**
 - Také jako předvýzkum
- **Deskriptivní**
 - Popisný výzkum, pomáhá vysvětlovat jevy
- **Explanační**
 - Zaměřuje se na hlubší příčiny a souvislosti, uchopení problematiky na základě rozsáhlých výzkumných činností
- **Prognostický**
 - Poskytuje výhledy do budoucna

Druhy výzkumu II

- Základní výzkum
- Aplikovaný výzkum

- Primární výzkum
- Sekundární výzkum

Indukce vs. dedukce

Indukce

- Vyvozování - logické tvoření závěrů na základě úsudků z jednotlivých případů = zobecňování
- *pozorování → nalezené pravidelnosti → předběžné závěry → teorie*

Dedukce

- logické tvoření závěrů od všeobecného soudu k jednotlivým případům
- *teorie → hypotézy → pozorování → přijaté/zamítnuté hypotézy*

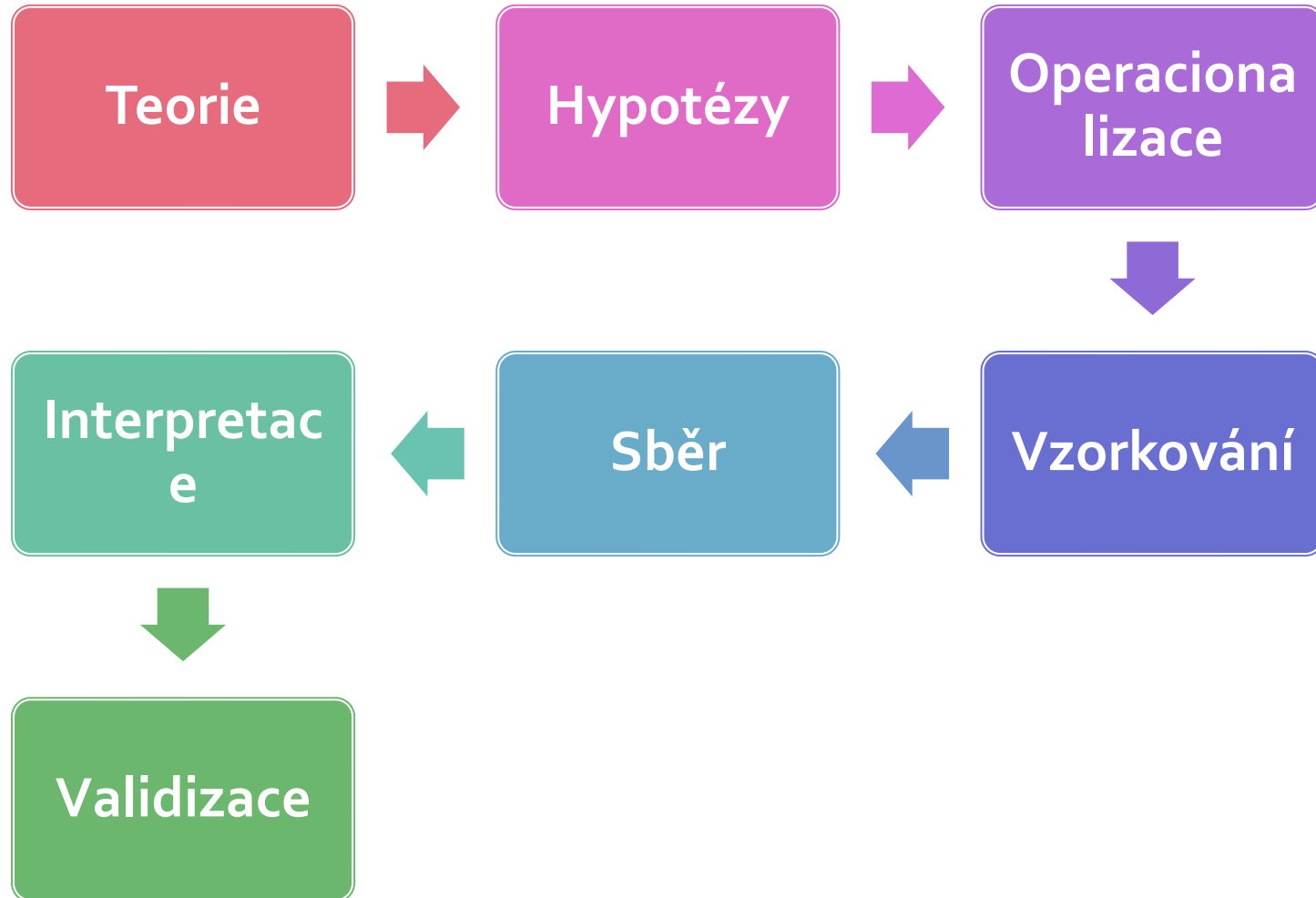
Výzkumné strategie

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Deduktivní	Induktivní
Testování teorií, hypotéz	Vytváření teorií
Strukturované, standardizované metody (dotazník)	Rozhovor, pozorování
Velký výzkumný vzorek	Menší výzkumný vzorek
Redukce informací	Vyčerpávající informace o případu
Zprostředkovaný kontakt s respondenty	Těsný a dlouhodobý kontakt

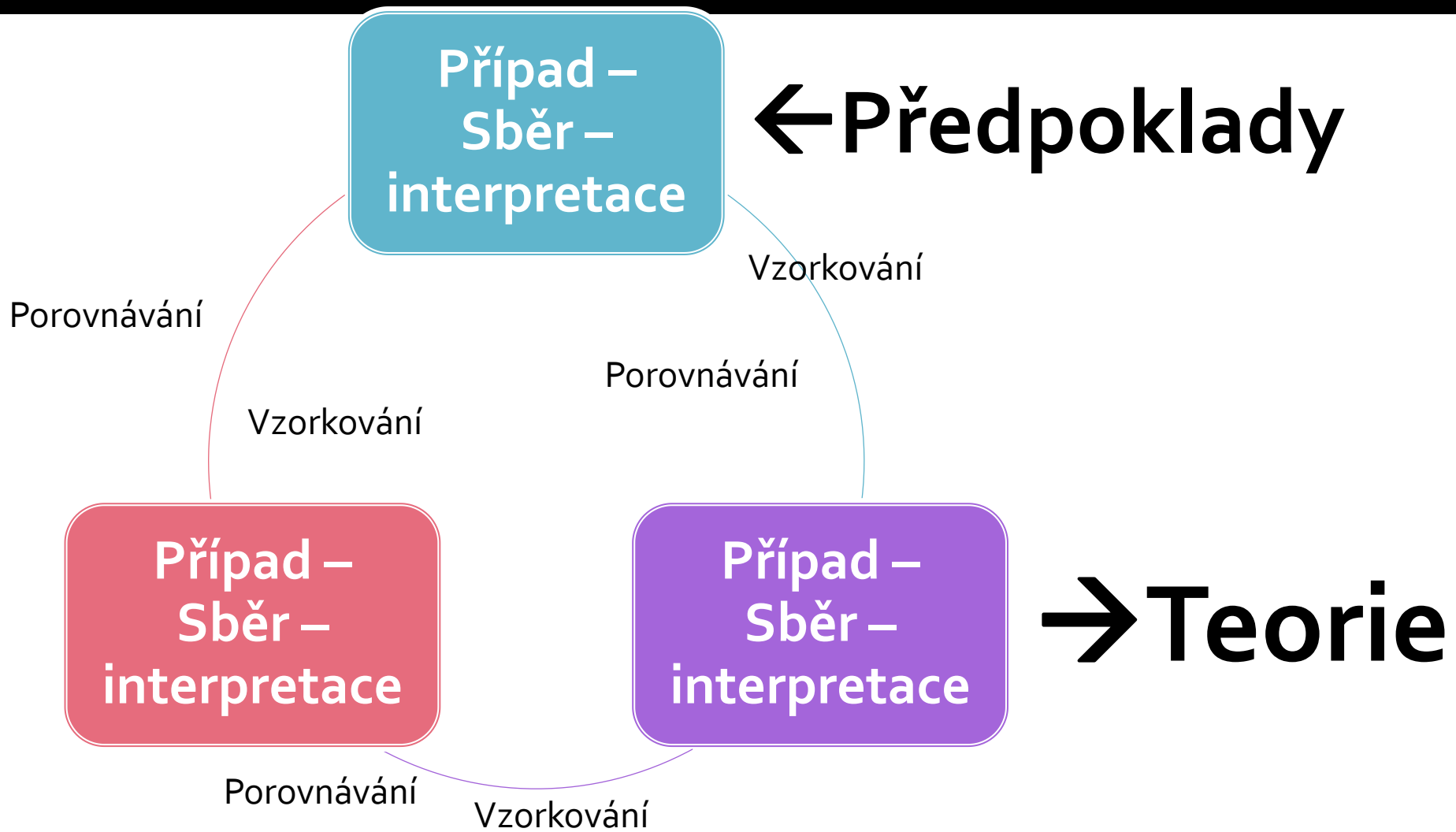
Výzkumné strategie

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Matematické, statistické zpracování	Kódování
Generalizace je možná	Generalizace je nemožná
Vysoká reliabilita	Reliabilita je nízká
Nízká validita	Vysoká validita

Model kvantitativního výzkumu

Model kvalitativního výzkumu

Historie výzkumů v ISK

Historie výzkumů v ISK I

Počátky:

- University of Chicago
- citační analýzy
- výzkumy čtenářství

50-60. léta:

- výzkumy zaměřené na uživatele
- typicky kvantitativní výzkumy (dotazníky, rozhovory, historické metody)
- počátky výzkumu v information retrieval (zvyšování efektivity při vyhledávání)

Historie výzkumů v ISK II

60.–70. léta:

- výzkumy využívání informací a požadavků uživatelů
- výzkum ve vyhledávání informací (formulace dotazu, techniky vyhledávání)
- výzkumy prováděné v týmech
- univerzity výzkumnými centry (PhD programy)
- snižování financování základního výzkumu
- konference, semináře
- zvýšený zájem o výzkum mimo ISK

Historie výzkumů v ISK III

80. léta – 2000:

- důraz na aplikovaný výzkum (propojování výzkumných center a komerčního sektoru)
- nové oblasti zkoumání: online retrieval, digitální knihovny, aplikace ICT, informační chování, e-health, ...
- objevují se nové metody (zejména kvalitativní výzkumy)

Nové trendy:

- interdisciplinarita (důležitá i pro financování výzkumu)
- široké spektrum metod, vyváženější použití
- EBL movement (evidence-based librarianship)

Evidence based librarianship

Akční výzkum

- sociální změna
 - podpora individuálních účastníků procesu
 - spolupráce
 - produkce nových znalostí
1. **Plánování:** definování problému, identifikace zúčastněných stran, rozhodování o datech a způsobu jejich sběru.
 2. **Akce:** implementace projektu, sběr a analýza dat, kritická reflexe akce.
 3. **Reflexe:** Evaluace výsledků, popis, jakým způsobem mohou být použity výsledky, sdílení

Design služeb / participativní design

	Tržní (marketingový) výzkum	Service design research
Cíle	Vytvářet hodnoty pro organizaci (zvýšení efektivity, výnosů)	Vytvářet hodnotu pro uživatele
Proces	Systematické / standardizované získávání dat a jejich následná analýza	Kumulativní získávání zážitků uživatelů a jejich syntetické zpracování
Jak?	Logika	Empatie
Komunikační kanály	Zprávy a prezentace s tabulkami a grafy, tržní analýzy	Multimediální, zapojení všech technologií, komplexní prezentace potřeb, vzorů chování. Příběhy.
Cíl	Rozhodnutí na základě definovaných možností	Řešení, které vyhovuje potřebám uživatele.

A to je konec!

Kontakty:

- sucha@phil.muni.cz
- KISK kancelář – konzultace po předchozí domluvě